

3. 2 Regiony podle funkčního vymezení

3.2.1 Pracovní mikroregiony

Pod pojmem pracovní mikroregion je nutno si představit prostor tvořený řadou obcí kolem tzv. střediska (centra), tj. městem s nejvýznamnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží nejenom pro zaměstnání obyvatel tohoto města, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích či městech takto vymezeného mikroregionu. **Pracovní mikroregion je tedy tvořen obcemi, které se nacházejí kolem centra mikroregionu a jsou s ním integrovány poměrně intenzivní dojížděnkou za prací.**

Pracovní regiony a subregiony v Moravskoslezském kraji

Zdroj: SLDB 2001

Dojížděka obyvatel za prací byla zjišťována naposledy při Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a pracovní mikroregiony na základě této dojížděky konstruované tak mohly od té doby doznat mírných korekcí v souvislosti s event. změnami některých dojížděkových proudů vyvolaných rušením nebo naopak vznikem většího počtu pracovních míst. Do dalšího komplexního šetření, které se předpokládá realizovat při připravovaném SLDB 2011, jen však nutno se spokojit při tvorbě pracovních mikroregionů s daty o dojížděce zjištěné již v roce 2001. Připomínáme, že detailní metodika tvorby pracovních mikroregionů je uvedena v publikaci *Dojížděka za prací a do škol*, kterou vydala ČSÚ – Krajská reprezentace Ostrava v roce 2004.

V Moravskoslezském kraji tak bylo zjištěno celkem 13 pracovních mikroregionů, jejichž sídelní struktura je zachycena v tabulce 3. 2. 1. 1. Všechny 13 měst tvořících centra pracovních mikroregionů jsou zároveň sídlem správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Opačně se však 9 obcí s rozšířenou působností nestalo přirozeným centrem pracovního mikroregionu. Jedná se o SO ORP Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Havířov, Hlučín, Jablunkov, Kravaře, Odry a Orlová.

Největším pracovním mikroregionem je jednoznačně region kolem Ostravy, který v sobě integruje 62 přilehlých obcí na rozloze 946 km² s 589 322 obyvateli. Dalším v pořadí jsou pracovní mikroregiony Opava a Karviná, ty však s již výrazně menším sídelním dopadem. Opava je centrem pracovního mikroregionu s vyrovnaným počtem obyvatel jak v jádru mikroregionu, tj. v samotném městě Opava, tak

počtem obyvatel v jeho zázemí (cca 60 tis.obyvatel). Mikroregion Karviná má naopak převažující část obyvatel (cca 65 tis.) ve svém centru.

Největší pracovní mikroregion s centrem v Ostravě se vymyká nejen svou velikostí danou počtem obyvatel a rozlohou, ale i úrovní některých dalších indikátorů, které uvádíme v tabulkových přehledech. Jedním z nich jsou např. průměrný daňový příjem na obyvatele či míra investování, které jsou výrazně nad krajským průměrem.

Tab. 3.2.1.1 Sídlní struktura a obyvatelstvo podle obvodů pracovních regionů k 31. 12. 2005

	Zkratka ČSÚ	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo					Průměr na 1 obec		Hustota osídlení (osoby/km ²)
				celkem	podíl (%)				rozloha (km ²)	obyvatelstvo	
					ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více let			
Moravskoslezský pracovní region	MSPR	300	5 478	1 254 078	51,1	15,1	71,6	13,3	18,3	4 180	228,9
v tom mikroregiony:											
Bruntál	Bru	33	725	42 601	50,7	16,0	73,0	11,0	22,0	1 291	58,8
Frenštát pod Radhoštěm	Fre	7	119	20 822	51,2	15,2	70,6	14,2	17,0	2 975	175,2
Frýdek-Místek	FrM	29	427	95 461	51,0	15,1	72,6	12,2	14,7	3 292	223,4
Frýdlant nad Ostravicí	FrO	8	273	17 160	50,5	14,4	70,5	15,1	34,1	2 145	62,9
Karviná	Kar	8	170	106 708	50,3	14,7	72,4	12,9	21,3	13 339	626,0
Kopřivnice	Kop	7	91	38 419	50,8	16,2	72,1	11,8	12,9	5 488	424,1
Krnov	Krn	24	531	42 234	50,8	15,9	71,4	12,7	22,1	1 760	79,5
Nový Jičín	NJi	27	517	67 230	51,2	15,9	71,8	12,4	19,2	2 490	129,9
Opava	Opa	51	717	126 471	51,2	15,1	71,2	13,7	14,1	2 480	176,3
Ostrava	Osv	62	946	589 322	51,4	14,7	71,6	13,7	15,3	9 505	623,1
Rýmařov	Rym	11	332	16 896	50,4	14,9	72,9	12,2	30,2	1 536	50,9
Třinec	Tri	25	419	79 079	51,3	15,7	69,6	14,7	16,8	3 163	188,5
Vítkov	Vit	8	209	11 675	50,7	15,8	70,9	13,2	26,2	1 459	55,8

Tab. 3.2.1.2 Pozemky, bytová výstavba a obce podle obvodů pracovních regionů

	Rozloha k 31. 12. 2005				Dokončené byty 2001 – 2005		Daňové příjmy obcí (Kč/obyv.)	Míra investování obcí (%)
	celkem (km ²)	z toho (%)		podíl orné půdy na zemědělské (%)	na 1 000 obyvatel	v rodinných domech (%)		
		zemědělská půda	lesní pozemky				průměr 2003 – 2005	
Moravskoslezský pracovní region	5 478	51,2	35,5	63,0	8,2	50,9	10 344	26,8
v tom mikroregiony:								
Bruntál	725	43,6	47,6	43,3	15,6	20,7	7 835	24,0
Frenštát pod Radhoštěm	119	46,8	42,2	47,2	11,6	65,1	7 512	15,7
Frýdek-Místek	427	45,2	41,7	52,6	8,8	70,0	8 582	24,2
Frýdlant nad Ostravicí	273	18,1	74,9	25,8	26,4	52,7	7 396	34,7
Karviná	170	48,7	15,4	67,1	4,6	56,4	8 708	19,5
Kopřivnice	91	66,2	15,4	71,4	7,9	58,9	7 543	25,4
Krnov	531	52,1	39,3	60,1	5,4	42,6	7 775	20,6
Nový Jičín	517	66,6	23,4	76,4	8,7	55,8	7 456	23,1
Opava	717	66,5	23,1	85,4	9,0	44,8	8 828	25,1
Ostrava	946	55,7	18,5	73,2	6,6	51,9	12 805	29,1
Rýmařov	332	43,6	50,4	14,0	8,8	37,3	7 498	23,9
Třinec	419	38,8	50,6	41,9	15,0	51,3	7 741	27,4
Vítkov	209	54,8	37,0	69,9	7,0	32,9	7 240	24,5

Většina pracovních míst v mikroregionech je spjatá se sektorem služeb a s průmyslem. Částečně se této charakteristice vymyká mikroregion Kopřivnice a Frenštát pod Radhoštěm, kde je typická převaha pracovních míst v průmyslu nad pracovními místy ve službách. Částečně to platí i o mikroregionu Rýmařov, kde je navíc poměrně velký podíl pracovních míst ve stavebnictví. Nejméně „zprůmyslněným“ se z tohoto pohledu jeví mikroregion Vítkov, kde je naopak nadprůměrně velký podíl pracovních míst sektoru zemědělství a lesnictví.

Zároveň ve většině pracovních mikroregionů existuje převaha zaměstnaných obyvatel mikroregionů, kteří zde zároveň bydlí, nad počtem pracovních míst, které jsou v mikroregionu k dispozici. Výjimkou je prakticky jen

Tab. 3.2.1.3 Pracovní místa podle obvodů pracovních regionů v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa v pracovním regionu							Saldo dojížděky
	celkem	z toho se zjištěným odvětvím	z toho podíl (%)				na 1 000 zaměstnaných bydlících v regionu	
			zemědělství a lesnictví	průmysl	stavebnictví	služby		
Moravskoslezský pracovní region	515 741	498 602	3,0	36,0	7,5	53,5	968	-16 803
v tom mikroregiony:								
Bruntál	17 631	17 280	6,9	36,6	6,9	49,7	943	-1 073
Frenštát pod Radhoštěm	8 398	8 012	3,8	51,0	4,7	40,5	911	-819
Frydek-Místek	36 947	36 266	3,6	33,9	6,4	56,1	913	-3 512
Frydlant nad Ostravicí	6 234	6 111	8,2	33,1	5,3	53,5	881	-840
Karviná	48 275	46 251	0,6	44,3	4,4	50,6	1 116	5 007
Kopřivnice	14 431	14 036	1,7	57,5	3,5	37,3	844	-2 659
Krnov	16 371	15 885	6,8	34,6	7,7	50,9	902	-1 774
Nový Jičín	29 493	28 410	6,8	38,9	7,2	47,1	1 001	19
Opava	55 419	53 191	6,5	33,0	9,4	51,1	959	-2 344
Ostrava	240 091	231 666	1,2	32,1	8,4	58,4	976	-6 021
Rýmařov	7 005	6 894	7,2	41,6	11,8	39,4	930	-527
Třinec	31 154	30 450	2,6	44,5	6,8	46,2	951	-1 618
Vítkov	4 292	4 150	11,5	29,1	4,9	54,5	870	-642

pracovní mikroregion tvořený Karvinou a přilehlými 7 obcemi, kde na 1 000 zaměstnanců bydlících v regionu připadá o 116 pracovních míst více. Počet bydlících zaměstnanců s počtem pracovních míst je srovnatelný v mikroregionu kolem Nového Jičína a ve všech ostatních pracovních mikroregionech pracovní místa „chybí“. S tím koresponduje i vypočtené saldo dojížděky do příslušných pracovních mikroregionů jako celku.

Tab. 3.2.1.4 Nezaměstnanost podle obvodů pracovních regionů k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání	Podíl z celkového počtu uchazečů (%)						Míra nezaměstnanosti (%) ¹⁾	
		dosažitelných	osob ve věku		osob s délkou evidence		žen	uchazeči o zaměstnání	
			do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		celkem	dosažitelní
v tom mikroregiony:									
Bruntál	4 139	93,6	16,8	27,1	36,2	48,9	48,1	18,55	17,37
Frenštát pod Radhoštěm	915	91,6	17,6	25,2	46,7	35,0	51,0	9,03	8,27
Frydek-Místek	6 836	94,1	18,1	26,8	40,5	44,0	47,4	14,37	13,52
Frydlant nad Ostravicí	1 060	93,3	14,8	30,0	41,4	43,1	49,4	13,10	12,22
Karviná	11 052	96,1	19,2	22,3	26,1	60,3	51,1	20,75	19,94
Kopřivnice	2 415	92,3	16,2	28,9	40,8	43,8	52,6	12,34	11,39
Krnov	3 433	94,0	16,1	29,9	38,3	49,0	51,0	16,03	15,06
Nový Jičín	4 318	93,9	18,1	26,8	38,9	46,2	49,5	12,58	11,82
Opava	7 386	94,1	21,6	23,7	43,2	40,3	50,4	11,47	10,80
Ostrava	47 987	94,6	17,8	25,1	30,3	55,2	51,3	16,18	15,30
Rýmařov	1 367	90,7	16,3	28,7	36,8	49,8	56,7	15,53	14,09
Třinec	4 904	94,8	20,4	24,6	37,8	46,4	54,8	13,03	12,35
Vítkov	1 089	96,5	21,6	24,9	37,0	49,3	41,5	17,98	17,35

¹⁾ míra nezaměstnanosti je počítána na počet ekonomicky aktivních podle SLDB k 1. 3. 2001

Situace v nezaměstnanosti evidovaná k 31. 12. 2005 ve vymezených pracovních mikroregionech byla poměrně značně diferencovaná. Není překvapivé, že míra nezaměstnanosti byla vysoce nadprůměrná v mikroregionu Karviná a Ostrava (ostravsko-karvinská aglomerace), Bruntál, Krnov a Rýmařov (tzv. širší Bruntálsko) a na Vítkovsku v okrese Opava. Bohužel v těchto regionech je nezaměstnanost dlouhodobě citelně vyšší, a to i s vyšším podílem nezaměstnaných osob déle než rok v evidenci. Na opačném pólu se nachází mikroregion Frenštát pod Radhoštěm s výrazně podprůměrnou mírou nezaměstnanosti oproti celokrajské úrovni. V posledních měsících však s uspokojením zaznamenáváme poměrně výrazné plošné snížení nezaměstnanosti.

Tab. 3.2.1.5 Vývoj nezaměstnanosti podle obvodů pracovních regionů v letech 2000 – 2005 (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Index počtu uchazečů o zaměstnání rok 2005 k roku		Rozdíl podílů z celkového počtu uchazečů 2005 – 2002 (procentní body)					Rozdíl míry nezaměstnanosti ¹⁾ (procentní body) rok 2005 k roku	
			osob ve věku		osob s délkou evidence		žen		
	2000	2002	do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		2000	2002
Moravskoslezský pracovní region	102,6	95,8	-6,1	6,2	-0,3	5,2	3,0	0,38	-0,67
v tom mikroregiony:									
Bruntál	109,3	101,2	-5,6	7,2	-1,0	3,7	2,8	1,58	0,22
Frenštát pod Radhoštěm	108,8	84,7	-8,2	5,1	-0,2	3,6	7,3	0,73	-1,63
Frýdek-Místek	94,9	93,6	-5,5	4,0	2,5	3,4	2,0	-0,77	-0,99
Frýdlant nad Ostravicí	94,9	98,7	-9,3	4,4	3,7	5,4	2,4	-0,70	-0,17
Karviná	109,1	102,5	-5,5	5,2	0,1	4,5	4,2	1,74	0,50
Kopřivnice	110,5	99,2	-7,8	9,1	1,7	3,6	1,4	1,18	-0,10
Krnov	114,3	98,4	-4,2	7,4	-3,0	7,7	1,6	2,01	-0,26
Nový Jičín	95,3	89,9	-7,0	7,6	-2,3	5,7	2,8	-0,62	-1,42
Opava	126,1	104,8	-8,2	6,6	-1,8	4,9	2,4	2,38	0,53
Ostrava	98,7	94,5	-5,7	6,3	-0,9	5,6	3,1	-0,21	-0,93
Rýmařov	103,9	94,4	-3,3	7,6	3,6	3,1	5,0	0,58	-0,92
Třinec	101,6	86,3	-8,3	5,5	2,9	6,4	4,2	0,20	-2,08
Vítkov	100,5	98,7	-5,1	6,4	0,5	-1,7	0,6	0,08	-0,23

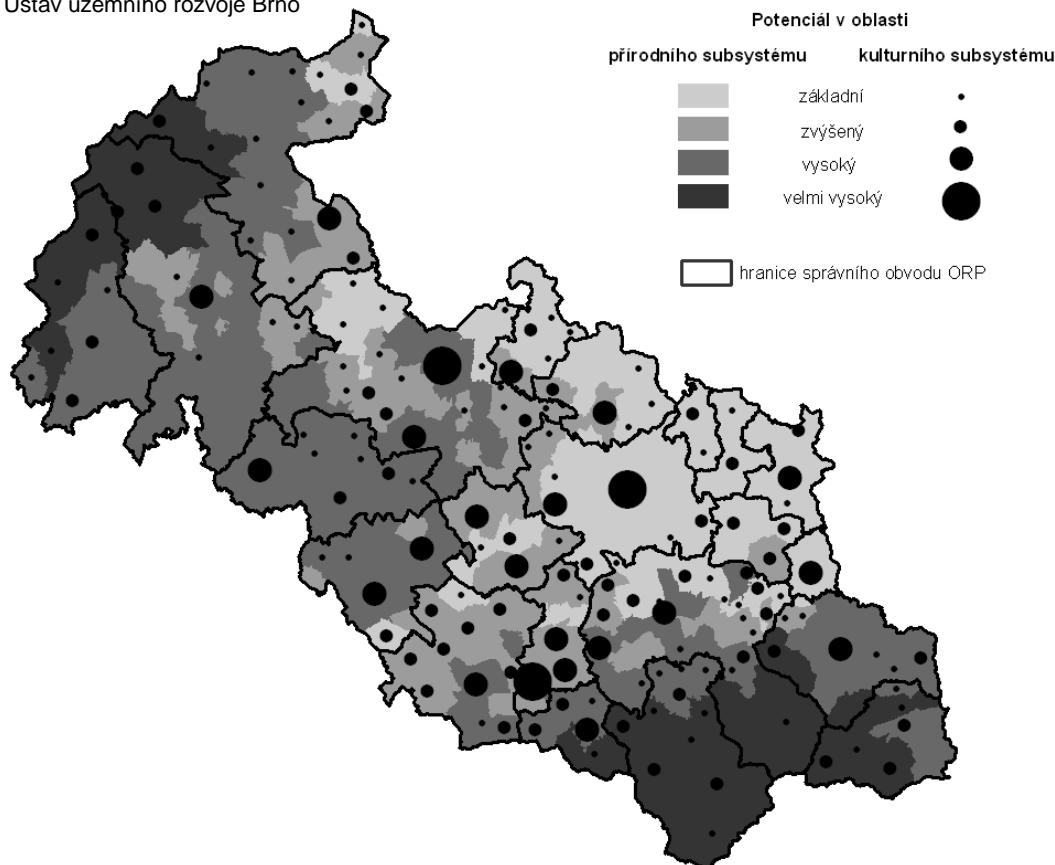
¹⁾ míra nezaměstnanosti je počítána na počet ekonomicky aktivních podle SLDB k 1. 3. 2001

3.2.2 Regiony podle potenciálu cestovního ruchu

Potenciál cestovního ruchu jednotlivých obcí byl zjišťován a hodnocen ve studii Ústavu územního rozvoje Brno. Nástin metodiky zjišťování a hodnocení kritérií tohoto potenciálu v kulturní, resp. přírodní oblasti je uveden v příslušné kapitole předchozí části rozboru.

Potenciál cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Potenciál cestovního ruchu jednotlivých obcí byl zjišťován a hodnocen ve studii Ústavu územního rozvoje Brno. Nástin metodiky zjišťování a hodnocení kritérií tohoto potenciálu v kulturní, resp. přírodní oblasti je uveden v příslušné kapitole předchozí části rozboru (viz 2.3.6 Cestovní ruch).

V kartogramu jsou názorně prezentovány 4 stupně potenciálu cestovního ruchu od základního po stupeň velmi vysoký. Z hlediska přírodního subsystému bylo do velmi vysokého stupně potenciálu zařazeno 29 obcí především v horských a podhorských oblastech Beskyd a Jeseníků, tj. v oblastech správních obvodů obcí s rozšířenou působností Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov, částečně i Frýdek-Místek, resp. Bruntál, Rýmařov a Krnov (sytě zelené podbarvení). Naopak centrální část kraje, tj. obecně ostravsko-karvinská oblast vč. Hlučínska a Kravařska, ale i značná část Frýdecko-Místecka, má přírodní potenciál cestovního ruchu jen na základní úrovni.

Z hlediska kulturního podsystému je vysoký, resp. velmi vysoký potenciál cestovního ruchu zjištěn pochopitelně ve větších městech, především v bývalých okresních městech s vybudovaným zázemím kulturních středisek. Nejvyššího stupně z tohoto pohledu dosáhly v kraji jen 3 města, a to Opava, Ostrava a Štramberk (v kartogramu znázorněno největším průměrem kroužku).

Tab. 3.2.2.1 Ubytovací zařízení podle celkového potenciálu cestovního ruchu v roce 2001

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno, ČSÚ

	Obce			Ubytovací zařízení		Pokoje		Lůžka	
	celkem	s ubytovacím zařízením		celkem	%	celkem	%	celkem	%
		celkem	podíl (%) na obcích celkem						
Moravskoslezský kraj	¹⁾ 297	112	37,7	497	100,0	10 290	100,0	26 699	100,0
v tom s celkovým potenciálem cestovního ruchu:									
základním	39	4	10,3	4	0,8	46	0,4	98	0,4
zvýšeným	100	17	17,0	31	6,2	454	4,4	1 117	4,2
vysokým	120	54	45,0	162	32,6	3 095	30,1	8 339	31,2
velmi vysokým	38	37	97,4	300	60,4	6 695	65,1	17 145	64,2

¹⁾ obce Písečná a Ropice se neúčastnily šetření Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR, neboť byly částí obce Jablunkov, resp. Třinec

Globálně, z obou hledisek současně, můžeme do oblasti s obecně velmi vysokým potenciálem cestovního ruchu zařadit téměř třetinu území kraje, na kterém bydlí více jak polovina jeho obyvatel. Nejvyšší podíl obyvatel v oblasti velmi vysokého potenciálu cestovního ruchu žije ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Ostrava (91,8 %), Kopřivnice (85,4 %), Frýdlant (76,6 %) a překvapivě i Odery (76,3 %). Naopak největší podíl počtu obyvatel žijících v oblasti s nejmenším potenciálem cestovního ruchu bydlí ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Hlučín, Orlová, Bohumín a Kravaře (cca čtvrtina obyvatel spádové oblasti).

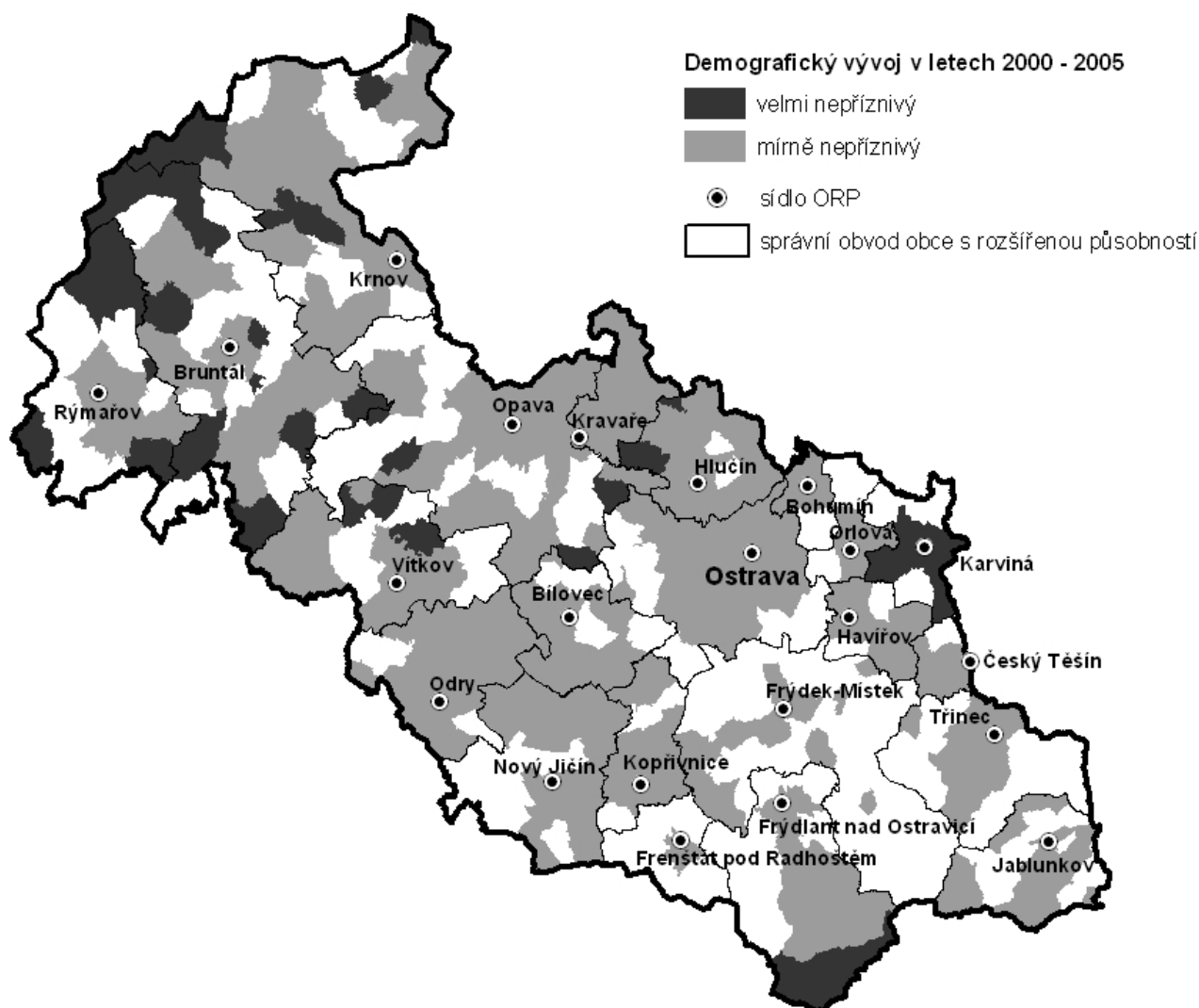
3.2.3 Území s nepříznivým demografickým vývojem

Na základě vývoje ukazatelů počet obyvatel, index stárí a podíl obyvatel ve věku 65 a více let za období 2000 – 2005 byly v kraji vymezeny oblasti s velmi nepříznivým a mírně nepříznivým demografickým vývojem.

Území s nepříznivým demografickým vývojem zaujímá více než 60 % rozlohy kraje, na které žilo téměř 85 % jeho obyvatel. Uvedená disproporce byla vyvolána tím, že mezi území s nepříznivým vývojem se řadí většina (33) měst kraje, města Dolní Benešov, Karviná a Vrbno pod Pradědem dokonce s velmi nepříznivým. Pouze města Brušperk, Klimkovice, Petřvald, Rychvald, Šenov a Vratimov, která měla relativně malý počet obyvatel, patří do území s příznivým demografickým vývojem. Porovnáme-li spolu území demograficky příznivé a nepříznivé, pak byl patrný rozdíl v přírůstku obyvatelstva. Zatímco v obcích s příznivým vývojem počet obyvatel rostl (ovšem jenom díky migraci), v obcích s nepříznivým vývojem klesal, a to jak přirozeným způsobem, tak i stěhováním. Věková struktura byla ve všech třech kategoriích velmi podobná, přičemž nejvyšší hodnoty 91,1 dosáhl index stárí (počet osob ve věku 65 let a více na 100 dětí do 14 let) na území s příznivým vývojem.

V obcích s velmi nepříznivým demografickým vývojem byla intenzita bytové výstavby v letech 2001 – 2005 více než čtyřikrát nižší než na územích s příznivým demografickým vývojem. U míry nezaměstnanosti jsou rovněž patrné výrazné rozdíly. V oblastech s demograficky příznivým vývojem je nezaměstnanost na hodnotě 13,32 %, kdežto v oblastech s velmi nepříznivým vývojem je vyšší než 21 %. To je dáno tím, že se do této kategorie zařadilo město Karviná a několik obcí z Bruntálska, kde je nezaměstnanost velmi vysoká.

Území Moravskoslezského kraje s nepříznivým demografickým vývojem v letech 2000 – 2005

Tab. 3.2.3.1 Vybrané charakteristiky funkčních regionů vymezených na základě demografického vývoje

	Počet obcí	Podíl (%)		Přírůstek/úbytek na 1 000 obyvatel 2001 – 2005 (roční prům.)			Index stáří ¹⁾	Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 ²⁾	Dokončené byty na 1 000 obyv. 2001 – 2005 (roční prům.)
		na rozloze	na počtu obyvatel	přirozený	migrací	celkový			
Moravskoslezský kraj	299	100,0	100,0	-1,2	-1,2	-2,3	88,6	15,36	1,6
v tom obce s demografickým vývojem:									
příznivým	145	38,2	15,7	-2,2	9,4	7,2	91,1	13,32	3,5
mírně nepříznivým	127	51,3	77,5	-0,9	-2,9	-3,8	87,9	15,24	1,3
velmi nepříznivým	27	10,5	6,8	-1,9	-4,9	-6,8	90,6	21,03	0,8

¹⁾ počet osob ve věku 65 let a starších na 100 dětí ve věku 0 – 14 let

²⁾ míra nezaměstnanosti je počítána na počet ekonomicky aktivních podle SLDB k 1. 3. 2001